

**ADVANTAGES OF MEASURES AND MEASURES AIMED AT PROTECTING
INFORMATION AND ENSURING INFORMATION SECURITY**

Sodiqov Khamid Makhmudovich

Acting Professor of Termez University of Economics and Service

ANNOTATSIYA: Mazkur maqolada axborotni himoya qilish odatda turli xil vositalar va usullardan kompleks foydalanishni, tegishli choralarni ko'rishni, uzatiladigan, saqlanadigan va qayta ishlangan ma'lumotlarning tizimli ravishda ishonchliligini ta'minlash uchun zarur choralarni ko'rishga oid fikrlar bayon qilingan.

Kalit suzlar: Axborot, xavfsizlik, chora, subyekt, shaxs, mutaxassis, tarmoq, rivojlanish, imkoniyat, salbiy, ijtimoiy.

АННОТАЦИЯ: В данной статье защита информации обычно подразумевает комплексное использование различных инструментов и методов, принятие соответствующих мер, необходимых мер для обеспечения систематической достоверности передаваемых, хранимых и обрабатываемых данных.

Ключевые слова. Информация, безопасность, мера, субъект, лицо, эксперт, сеть, развитие, возможность, негативный, социальный.

ABSTRACT: In this article, information security generally implies the integrated use of various tools and methods, the adoption of appropriate measures, and the necessary steps to ensure the systematic reliability of transmitted, stored, and processed data.

Keywords: Information, security, measure, subject, person, expert, network, development, opportunity, negative, social.

Barchamizga yaxshi ma'lumki shaxsning axborot-psixologik xavfsizligi ostida ma'lum bir shaxsning ijtimoiy subyekt sifatida yaxlitligini, salbiy axborot ta'siri sharoitida adekvat xulq-atvor va shaxsiy rivojlanish imkoniyatlarini ta'minlaydigan ruhiy salomatlik va ong xavfsizligi holatini tushunamiz.

21-asrning boshlariga qadar axborot xavfsizligi muammosi mutaxassislar tomonidan kompyuter tizimlari va tarmoqlarining xavfsiz ishlashi bilan bog'liq vazifalar to'plami sifatida tushunilgan. Zamonaviy axborot jamiyatining jadal rivojlanishi nafaqat axborotni texnik himoya qilish vositalarini, balki jamiyatning ijtimoiy jarayonlarini huquqiy tartibga solishni, axborot xavfsizligi muammolariga gumanitar yondashuvni ham joriy etishni talab qildi.

Mamlakatimizdagi zamonaviy hayotning haqiqiy sharoitlari juda keng va xilma-xil xavf va tahdidlarning shakllanishiga yordam berdi, ularning aksariyati axborot xarakteriga ega yoki axborot kanallari orqali odamga ta'sir qiladi.

Shaxsga, jamiyatga va davlatga axborot tahdidlari to'g'risida xabardorlik va ularga qarshi kurashish vositalarini topish zarurati keng jamoatchilikda qiziqish uyg'otdi. Ma'lumotlar bazalariga kirib borgan sari ko'proq shaxsiy ma'lumotlar odamdan uzoqlashadi va uning xavfsizligiga potensial tahdid soladi. Shaxsiy ma'lumotlardan fuqaroning o'zi tomonidan ruxsatsiz maqsadlar va faoliyat sohalarida foydalanishni nazorat qilish muammosi yanada keskinlashmoqda.

Dastlab, ilmiy adabiyotlarda “axborot xavfsizligi” tushunchasi xavfsiz axborot tushunchasi bilan aniqlandi. Xavfsiz axborot – bu axborot (ma’lumotlar) sizib chiqish, o’g’irlash, yo’qotish, ruxsatsiz yo’q qilish, buzish, o’zgartirish (qalbakilashtirish), kerakli ehtimollik bilan nusxa ko’chirish va blokirovka qilishdan himoyalangan axborot, axborot resurslari va axborot tizimlarining holati. O’z navbatida, axborotni himoya qilish – bu himoyalangan ma’lumotlarning tarqalishini, himoyalangan ma’lumotlarga ruxsatsiz va kutilmagan ta’sirlarning oldini olish bo’yicha faoliyat, ya’ni ushbu holatga erishishga qaratilgan jarayondir.

Makolada axborotni himoya qilish axborot xavfsizligini ta’minlashga qaratilgan chora-tadbirlar majmui sifatida tushuniladi. Axborotni himoya qilish odatda turli xil vositalar va usullardan kompleks foydalanishni, tegishli choralarni ko’rishni, uzatiladigan, saqlanadigan va qayta ishlangan ma’lumotlarning tizimli ravishda ishonchliligini ta’minlash uchun zarur choralarni ko’rishni o’z ichiga oladi.

Keyinchalik yana bir atama qo’llanila boshlandi — “axborot munosabatlari subyektlarini salbiy axborot ta’siridan himoya qilish”. An’anaga ko’ra, axborot xavfsizligi axborot, axborot tizimlarini himoya qilish bilan aniqlandi. Bugungi kunda axborot xavfsizligining yana bir jihati — inson himoyasi tobora faol rivojlanmoqda. Agar biz odamni diqqat markaziga qo’yadigan bo’lsak, bugungi kunda axborot xavfsizligi deganda, shaxsni uyushgan yoki o’z-o’zidan paydo bo’ladigan axborot oqimlari ko’rinishida paydo bo’ladigan maxsus turdagi xavflarning zararli ta’siridan himoya qilish tushunilishi kerak.

Qonunchilik darajasida mamlakatning axborot xavfsizligi deganda, uning umumiyliigi bilan belgilanadigan axborot sohasidagi milliy manfaatlarini himoya qilish holati, shaxs, jamiyat va davlatning muvozanatli manfaatlarini tushuniladi.

Shaxsning manfaatlariga konstitusiyada belgilangan axborotdan foydalanish va jismoniy, ma’naviy va intellektual rivojlanish manfaatlarini yo’lida foydalanish huquqi, qonun bilan taqiqlanmagan faoliyat bilan shug’ullanish huquqi kabi huquqlarni amalga oshirish kiradi.

Axborot sohasidagi jamoat manfaatlarini shaxsiy manfaatlardan farq qiladi va shaxs manfaatlarini ta’minlashga, huquqiy ijtimoiy davlatni yaratishga, demokratiyani mustahkamlashga, jamoat totuvligiga erishish va saqlashga, O’zbekistonning ma’naviy yangilanishiga qaratilgan.

Axborot sohasidagi davlatning manfaatlarini axborot olish nuqtai nazaridan shaxsning konstitusiyaviy huquqlari va erkinliklarini amalga oshirishni ta’minlaydigan axborot infratuzilmasini yaratishdir. O’zbekiston Respublikasining axborot sohasidagi milliy manfaatlarini asosida axborot xavfsizligini ta’minlash bo’yicha davlatning ichki va tashqi siyosatining strategik va dolzarb vazifalari shakllantiriladi. Mamlakatimizning axborot sohasidagi milliy manfaatlarining quyidagi asosiy tarkibiy qismlari ta’kidlangan.

Birinchi tarkibiy qism – inson va fuqaroning axborot olish va undan foydalanish, mamlakatimizning ma’naviy yangilanishini ta’minlash, jamiyatning axloqiy qadriyatlarini, vatanparvarlik va insonparvarlik an’analarini saqlash va mustahkamlash sohasidagi konstitusiyaviy huquqlari va erkinliklarini hurmat qilish, madaniy va mamlakatning ilmiy salohiyatini o’z ichiga oladi.

Ikkinchi tarkibiy qism – O’zbekiston Respublikasining davlat siyosati, yurtimizdagi va xalqaro hayotdagi ijtimoiy ahamiyatga ega voqealarga rasmiy munosabati to’g’risida

O'zbekiston va xalqaro jamoatchilikka ishonchli ma'lumotlarni yetkazish bilan bog'liq malakatimizning davlat siyosatini axborot bilan ta'minlashni o'z ichiga oladi.

Uchinchi tarkibiy qism – zamonaviy axborot texnologiyalarini, mahalliy axborot sanoatini, shu jumladan, axborotlashtirish, telekommunikatsiya va aloqa sanoatini rivojlantirishni, o'z mahsulotlari bilan jamiyat ehtiyojlarini va ushbu mahsulotlarni jahon darajasiga chiqarishni, shuningdek, axborotlashtirish, telekommunikatsiya va aloqa sohalarini rivojlantirishni o'z ichiga oladi. Zamonaviy sharoitda faqat shu asosda yuqori texnologiyali texnologiyalarni yaratish, sanoatni texnologik qayta jihozlash, mahalliy fan va texnika yutuqlarini ko'paytirish muammolarini hal qilish mumkin.

To'rtinchi tarkibiy qism – axborot resurslarini ruxsatsiz kirishdan himoya qilishni, mamlakatimiz hududida allaqachon ishlaydigan va joylashtirilgan axborot va telekommunikatsiya tizimlarining xavfsizligini ta'minlashni o'z ichiga oladi.

Axborot xavfsizligi endi to'liq ro'yxat mavjud bo'lmagan axborot sohasidagi milliy manfaatlarni himoya qilish holatini emas, balki axborot, axborot infratuzilmasi, subyektlar va axborot munosabatlarini tartibga solish tizimining xavfsizligini anglatadi. O'z navbatida, bu axborot sohasining har bir obyektini himoya qilishda uning o'ziga xos xususiyatlari va tabiatini hisobga olgan holda tabaqalashtirilgan yondashuvga imkon beradi, ularning har biriga nisbatan tahdidlarni aniqroq bashorat qiladi va aniqlaydi.

Qonunchilikda shaxsning, jamiyatning, davlatning axborot borasidagi xavfsizligi belgilangan. Xususan, shaxsning axborot borasidagi xavfsizligi uning axborotdan erkin foydalanishi zarur sharoitlari va kafolatlarini yaratish, shaxsiy hayotiga taalluqli sirlarini saqlash, axborot vositasida qonunga xilof ravishda ruhiy ta'sir ko'rsatilishidan himoya qilish yo'li bilan ta'minlanadi.

Jamiyatning axborot borasidagi xavfsizligiga quyidagi yo'llar bilan erishiladi:

- demokratik fuqarolik jamiyati asoslari rivojlantirilishini, ommaviy axborot erkinligini ta'minlash;
- qonunga xilof ravishda ijtimoiy ongga axborot vositasida ruhiy ta'sir ko'rsatishga, uni chalg'itishga yo'l qo'ymaslik;
- jamiyatning ma'naviy, madaniy va tarixiy boyliklarini, mamlakatning ilmiy va ilmiy-texnikaviy salohiyatini asrash hamda rivojlantirish;
- milliy o'zlikni anglashni izdan chiqarishga, jamiyatni tarixiy va milliy an'analar hamda urf-odatlardan uzoqlashtirishga, ijtimoiy-siyosiy vaziyatni beqarorlashtirishga, millatlararo va konfessiyalararo totuvlikni buzishga qaratilgan axborot ekspansiyasiga qarshi harakat tizimini barpo etish.

Xulosa o'rnida aytishimiz mumkinki axborot munosabatlari, axborot resurslarini shakllantirish va ulardan foydalanish sohasidagi muammolar turli davlatlarning siyosiy va iqtisodiy qarama-qarshiligi, sodir bo'layotgan axborot tengsizligi tufayli yanada kuchaymoqda. Shuning bilan bir katorada axborot sohasi nafaqat xalqaro hamkorlikning eng muhim sohasiga, balki raqobat obyektiga aylanib bormoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ўзбекистон Республикасининг 2002 йил 12 декабрдаги “Ахборот эркилиги таъминлари ва қўлланмалари тўғрисида”ги 439-П-сонли Қонуни.
2. Бобокулов И. И. Хавфсизлик. Луғат. - Т.: Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети, 2011. – Б.147.
3. Родачин, В. М. Безопасность как социальное явление / В.М. Родачин // Право и безопасность. № 4 (3) декабрь 2004.
4. Безопасность детей в интернете: международный опыт и вызовы для России / Под ред. С. А. Грина. - М.: Центр изучения интернета и общества, Российская экономическая школа, 2012.